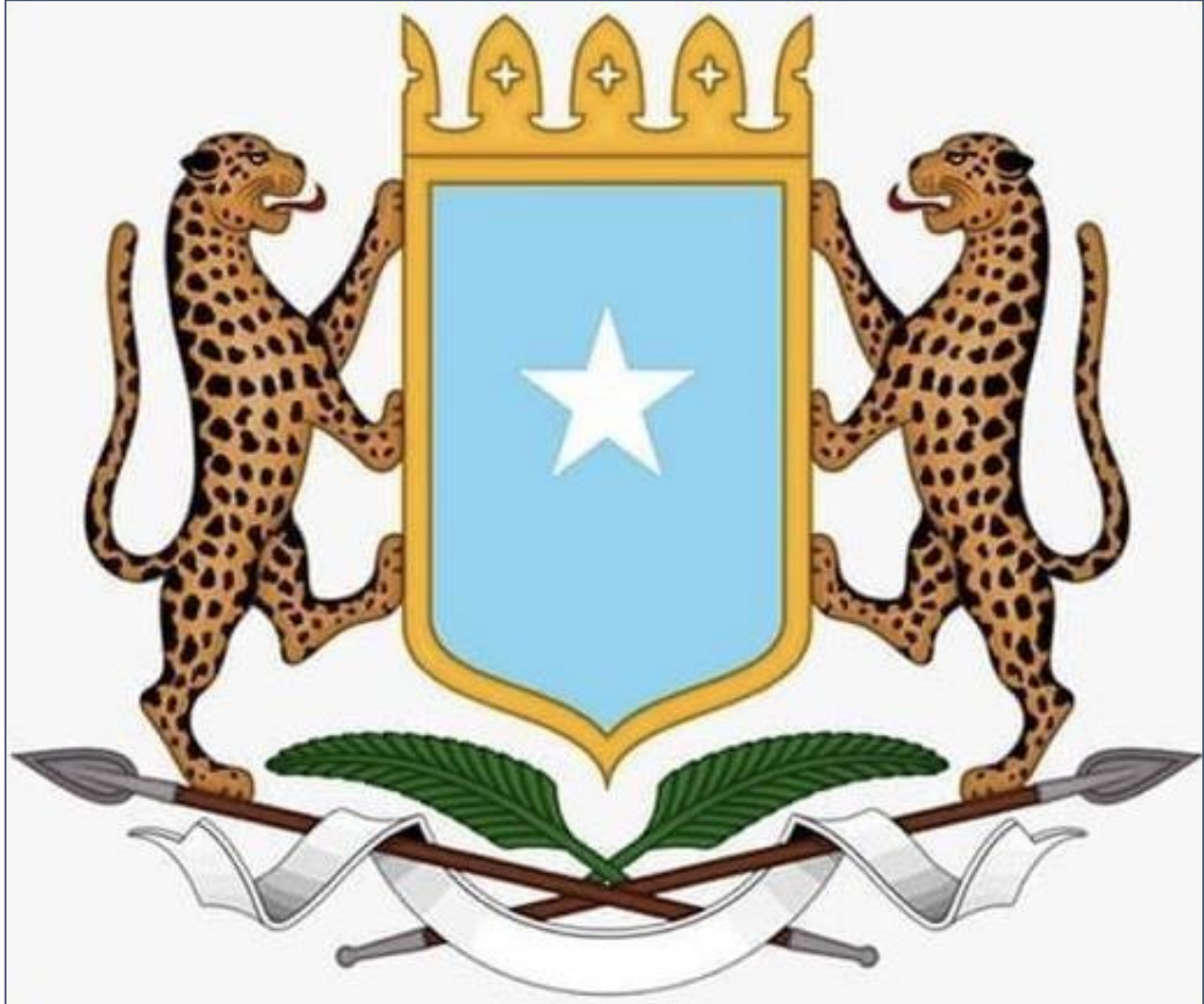

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga

Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta

SIYAASADDA QARAN EE QURBAJOOGTA SOOMAALIYEED

TUSMO

TUSMO	2
LIISKA XARFAHA LASOO GAABSHAY	3
FARIINTA WASIIRKA	4
1.SOO KOOBID GUUD	5
UJEEDDOOYINKA SIYAASADDA	6
MABAA’DIIDA HAGAYSA SIYAASADDA	7
1.1 HORDHAC IYO GOGOL-XAAR	8
1.2 MAANGALNIMO	9
2. WAXA UGU WANAAGSAN EE LAGA BARAN KARO XIRIIRKA QURBAJOOTA	10
2.1 WADASHAQAYNTA QURBAJOOTA	10
2.2 CAQABADAHA UGU WAAWEYN	10
3. FALANQAYNTA XAALADDA QURBAJOOGTA EE TAAGAN	11
3.1 ISBADDALLADA IYO KORORKA QURBAJOOGTA	11
3.2 QUDHSOOC QURBAJOOGTA SOOMAALIYEED	13
3.3 URURRADA QURBAJOOTA	14
4. DHINACYADA SIYAASADDU AWOODDA SAARAYSO	14
4.3 MAAMULKA	14
4.4 KA QAYB QAADASHADA QURBAJOOGTA GANACSIGA IYO MAALGASHIGA	15
4.5 XOGTA IYO WARBIIXINTA	16
4.7 MUDNAAN SIINTA HAWEENKA	18
4.8 DHALLINYARADA	19
4.9 DALXIISKA IYO DHAQANKA	20
4.11 CAAFIMAADKA	22

LIISKA XARFAHA LASOO GAABSHAY

MAGACYADA

XARFAHA LA SOO GAABIYAY

Sanduuqa Dadweynaha ee Qaramada Midoobay (GDIQ)
Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta (WJQ)
Bariga iyo Bartamaha Afrika (BBA)
Wax soo saarka Guud ee Gudaha(WSSGG)
Warfaafinta iyo Isgaarsiinta (W&I)
Hay'adda Socdalka Aduunka (HAS)
Maalgashiga Yar Yar (MY)
Hay'adda Horumarinta Socdaalka Afrika (HHSA)
Wasaaradda Arrimaha Dibadda (WAD)
Qorshaha Horumarinta Qaranka (QHQ)
Shirkadaha yaryar iyo kuwa dhexdhexaadka ah(SHYKDH)
Sanduuqa Dadweynaha ee Qaramada Midoobay	(SDQM)

Fariinta Wasiirka

Siyaasaddani waa tii ugu horaysay ee Qurbajoogta Soomaaliyeed, waxaana looga golleeyahay in ay abuurto xiriir wanaagsan oo faa'iido u leh Soomaaliya iyo Qurbajoogteeda, iyadoo laga duulayo ujeeddada awoodsiinta Qurbajoogta si ay uga qayb qaataan hormarka dalka.

Haddaba siyaasadu, waxay diiradda saaraysaa sidii loo horumarin lahaa loona ballaarin lahaa awoodda Soomaalida faraha badan ee Qurbajoogta ah iyo sidii ay kaalin mug leh uga qaadan lahaayeen isbeddelka dhaqan-dhaqaale ee dalka, una heli lahaayeen taageerada iyo is garabtaaga ay uga bahaan yihiin gudaha dalkooda.

Soomaalida Qurbajoogta ahi mar walba waxay qayb ka yihiin hormarka dalkooda. Sanado badan ka dib, qaarkood waxay awood u yeeshen in ay iskood isu abaabulaan una samaystaan ururro bulsho, laakiin maqnaanta barnaamijyo rasmi ah ayaa keentay in hal-abuurkoodu noqdo mid yar oo aan jooqto ahayn, si rasmi ahna ula falgalin qorshayaasha iyo istiraatiijiyada horumarineed ee dalka.

Sidaas darteed waddanku wuxuu seegay fursadado badan si uu uga faa'iidaysto waxtarka Qurbajoota. Hadaba, waxaa la samayn doonaa ururro leh ujeedooyin cad cad kuwaas oo awood u siinaya Qurbajoogta in ay ka qayb qaataan hormarinta dalka.

Siyaasaddani waa fariin ku wajahan Qurbajoogta Soomaaliyeed iyadoo aan loo eegayn da'da, jinsiga, dabaqadda dhaqaale iyo heerka aqooneed si ay qayb uga noqdaan isbeddelka bulsho iyo midka dhaqaale ee Soomaaliya. Siyaasaddani diiradda saari mayso kaalinta Qurbajoogta ee dalkooda oo qura ee waxay ballaarinaysaa adeegga dowladda ee mawaadiniinteeda Qurbajoogta ah. Dowladda waxaa ka go'an in ay samayso siyaasad lagula macaamilayo Qurbajoogta oo guulaysata iyo taageeridda hirgalinteeda.

Mudane Abshir Cumar Jaamac

**Wasiirka Wasaaradda Arrimaha Dibedda iyo Iskaashiga Caalamiga
Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliyeed**

1. Soo koobid guud.

Waxaa aysan su'aali ka taagnayn in aragtida socdaalka iyo Qurbajoogta ay xiriir dhow la leedahay horumarka waddamada martigaliyaayaasha ah iyo wadanka asalka ah ee Qurbajoota. Soomaalida Qurbajoogta ah waxay bixiyeen taageero ay u fidiyeen qoysaskooda xilliyadii colaadaha sokeeye socdeen iyo wixii ka dambeeyay. Sidoo kale, waxa ay door ka qaataan horumarrada gargaarka bini'aadamnimo si guud iyo si shaqsi ahba, maaddaama ay Qurbajoogtu door fiican ku leedahay maamulka iyo siyaasadda ee waddamada martigaliyey.

Dowladda Federalka ee Soomaaliya waxaa ka go'an mudnaansiinta iyo la shaqeynta muwaadiniinteeda Qurbajoogta ah si ay uga qayb qaataan horumarinta dalka si walba oo macquul noqon karta. Dowladdu waxay aqoonsan tahay doorka Qurbajoogtu ay ku leedahay dhisidda nabadda, deeqaha dhaqaale ee Qurbajoogtu ay ku caawiyaan bulshadooda, adkaysiga dhaqaale ee qoysaska, gudbinta aqoonta, maalgashiga, hal-abuurka ganacsiga iyo shaqa-abuurka.

Ayagoo kaashanaya adeegyada teknooljiyadda iyo xiriirka, degaannada ay ku nool yihiin Qurbajoogtu waxa ay heer fiican ka gaareen dadka martigaliyay iyo sidoo kale dalkooda asalka ah. Waxaa xusid mudan in dowlado badan ay daahfureen siyaasado iyo istiraatiijiyado lagu qeexay doorka Qurbajoogtu ka qaadan karaan horumarinta dhaqaale ee dalkooda asalka ah, ayagoo aan si toos ah dalkooda dib ugu soo laaban, balse shaqooyinkaas oo dhan ay qabteen ayagoo ku maqan dalka dibaddiisa. Intaas waxaa dheer in wax ka badal lagu sameeyo nidaamka socdaalka uu fududayn karo kor-u-qaadidda isdhexgalka iyo la shaqeynta Qurbajoota.

Shaqooyinka Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ayay ka mid tahay la shaqeynta Qurbajoogta Soomaaliyeed kuwa ku nool dibadda iyo gudaha dalka, sida uu mudnaanta siinayo nuqulka "Siyaasadda Arrimaha Dibadda 2015" sidaas daraadeed, 2013 ayaa la aasaasay Waaxda Jaaliyaddaha iyo Qurbajoogtae Wasaaradda Arrimaha Dibadda si ay wadashaqayn iyo iskaashi ula yeelato Qurbajoota, uguna xirto ururrada bulshooyinka Qurbajoogta ah iyo safaaradaha Soomaaliya ee dalka dibaddiisa.

Intaas waxaa dheer, siyaasaddani waxa ay waddada u xaaraysaa in si istiraatiiji ah loola shaqeeyo Qurbajoogta Soomaalida iyadoo ay arrimahaas hoggaaminayso Waaxda Jaaliyaddaha iyo Qurbajoogta ee Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo guud ahaan Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyadoo kaashanaysa wasaaradaha kale, bulshada rayidka ah si ay qayb uga qaataan ballaarinta awooddooda ka qaybqaadasho, isdhaafsiga dhaqaalaha sida ay ka rajaynayso dowladdu islamarkaasna ay heli doonaan gunnooyin lagu dhiirrigalinayo.

Nuqul siyaasadeedkan waxaa ku cad ujeeddada siyaasadda, habraaca iyo mabaa'diida siyaasadda iyo sidoo kale ujeeddooyinka dhow iyo kuwa fog ee ay higsanayso siyaasaddu.

Ujeeddooyinka Siyaasadda.

In la horumariyo siyaasad lagula shaqeenayo Qurbajoogta waxay muhiim u tahay horumarka Dalka, Dhaqaalaha, Siyaasadda, Taariikhda soojireenka ee Qurbajoogta dalka, abaabulka Qurbajoota, tirada Qurbajoota, degaannada ay kala joogaan iyo khayraadka Qurbajoota. Barnaamijyo badan oo ay qabteen Qurbajoogta ayaa guul dhow iyo mid fogba laga gaaray, inkastoo saameynta dhaqaaale ee barnaamijyadaas ay yaraayeen.

Ugu dambayntii, waddamada ku guulaystay istiraatijiyadda iyo siyasadda Qurbajoogtooda waa kuwa fuliyay siyaasadda Qurbajoogtooda. Waxaa jira waddamo badan oo bogaadiyay muhiimadda la shaqeynta iyo xiriirka Qurbajoogtooda, halka kuwo kale ay ku guul daraysteen hirgalka siyaasad macna weyn leh oo ay kula shaqeyan Qurbajoogtooda.

Ujeeddooyinka guud ee Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta waa:

- In la hubiyo in Dowladda Federalka samayso iskuxir dhexe oo lagu kormeerayo dadaallada Qurbajoogtu ay doonayaan in ay uga qaybqaataan horumarinta dalka ayagoo u sii maraya hal-abuur u fududayn kara ka qayb qaadashadooda horumarka dalka.
- In la hirgaliyo lana horumariyo siyaasad lagu dhiirrigalinayo Qurbajoogta si ay uga qayb qaataan horumarka dalka.
- In la horumariyo lana hirgaliyo siyaasad xoojinaysa wacyiga Qurbajoogta iyo ka qaybgalkooda horumarrada qaranka.
- In la abuurto madal dhexe iyo xogkaydiye lagu aruuriyo xogaha Qurbajoota, barnaamijyadooda iyo fursadaha maalgashi si loo ogaado doorka Qurbajoogta ee horumarrada qaranka.
- In la horumariyo iskaashiga u dhexeeya wasaaradaha Dowladda Federalka si kor loogu qaado doorka Qurbajoogta.
- In la horumariyo siyaasado iyo barnaamijyo lagu taageerayo dib-u-soonoqoshada iyo isdhexgalka Qurbajoogtagudaha dalka.
- In la horumariyo waxna laga baddalo Dastuurkii 2012, laguna xuso siyaasadda Qurbajoogta si loo taageero
- Safaraadaha iyo Qunsuliyaddaha Soomaaliya ee dibadda in loo sameeyo siyaasado wacyigalin iyo isdhexgal bulsheed.

Mabaa'diida hagaysa siyaasadda.

Siyaasaddani waxay ku salaysan tahay mabaadii'da hoos ku xusan:

B). In la aqoonsado doorka muhiimka ah ee Qurbajoogta Soomaaliyeed ku leeyihiin horumarka dhaqandhaqaale ee dalka iyo baahida loo qabo in la mideeyo dadaallada lagula xiriirayo Qurbajoota.

T). Xiriirka iyo wadashaqeynta lala yeelanayo Qurbajoogta in lagu soo daro Hirgalinta, Kormeerka iyo Qiimaynta barnaamijyada Qurbajoogtasi loo fududeeyo in waqtigeeda lagu hirgaliyo Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta.

J). Kormeerka siyaasadda waxa ka mid ah habab lagu kormeerayo dhammaan shaqooyinka la xiirira Qurbajoogta Soomaalida ayadoo loo sii marayo maamulka dhexe ee Dowladda iyo Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogtasi meesha looga saaro shaqooyin soo laalaabta ama laba jeer la qabto.

X). Arrimaha haweenka, qaabdhismeedka Siyaasadda in lagu soo daro fursado taageeraya haweenka.

Kh). Dhallinyarada, ayadoo la eegayo tirada dhallinyarada Soomaaliyeed, hay'adda Qaramada Midoobay ee UNPF waxa ay ku qiyaastay dhallinyaradu in ay katahay boqolkiiba toddobaatan iyo shan 75% marka loo eego guud ahaan bulshada inteeda kale, sidaas daraadeed siyaasaddani waxa ay taageeraysaa bulshada dhallinyarada ah.

D). Islaxisaabtanku wuxuu hagi doonaa dhammaan mabaa'diida saamilayda Qurbajoogta ah si loo hirgaliyo siyaasaddani iyo barnaamijyada Qurbajoogta. Dhammaan saamilayda waxaa laga rajaynayaa in ay raacaan hannaanka ugu fiican ee Dowladwanaagga.

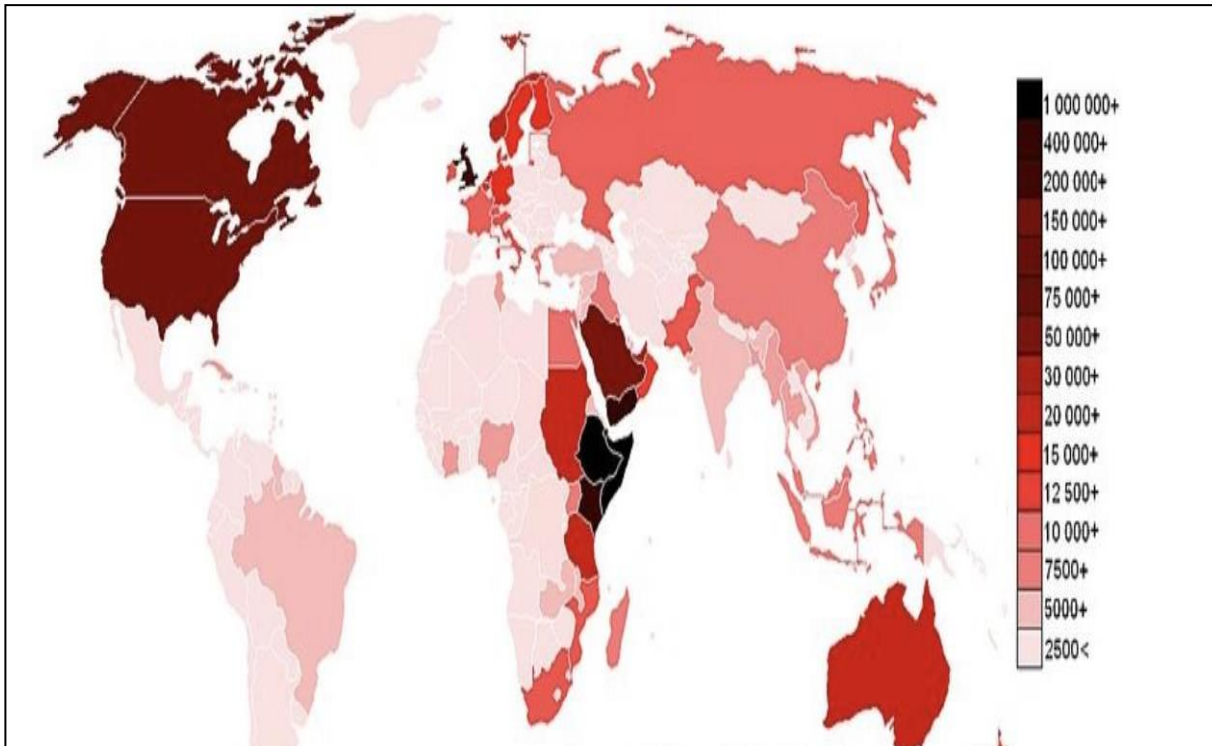
R). Siyaasadda loo dhan yahay, waa qayb muhiim ah oo ka mid ah siyaasaddan, ayadoo lala xiriirayo dhammaan saamilayda iyo Qurbajoogta si ay qayb uga qaataan horumarinta wadahal dhex mara ayadoo aan loo eegayn; jinsi, da', awood, caafimmaad, afkaar siyaasadeed ama dabaqad dhaqaale.

1. 1 Hordhac iyo gogol-xaar

Horumarinta Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta waxay ahayd barnaamij Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga uga gollahayd isku xirka Qurbajoogta iyo dowladda si ay qayb uga qaataan horumarrada waqtiga dhow iyo waqtiga fog ee Soomaaliya, taas oo loomaray wadatashi dhamaan daneeyayaasha siyaasadda Qaran ee Qurbajoota, wadatashiyadaan waxaa lala sameeyay dhamaan maamul goboleedyada, ururada bulshada rayidka, jaaliyadaha Soomaaliyeed ee ku nool Afrika, Yurub, Aasiya iyo Ameerika. Sidoo kale wadatashiga siyaasaddan waxaa laga qayb galiyay dhallinyarada iyo haweenka Qurbajoogta.

Siyaasaddaan waxaa kaalin muhiima ka qaatay Qoraalkeeda iyo qarashkeedaba Hay'adda Socdaalka Qaramada Midoobay taas oo bixisay taageero farsamo oo muhiim u ahayd loogana baahnaa dhamaystirka siyaasaddan. Wasaaradda Arrimaha Dibaddu waxay dadaal dheer u gashay in ay hoggaamiso dhisidda xiriirka Qurbajoogta Soomaaliyeed la leeyihiin dowladda Soomaaliya iyo guud ahaan dalka iyo dadka Soomaaliya.

Habka wadatashigu wuxuu ahaa mid fududaynaya sahminayana wada shaqeynta Maamul goboleedyada iyadoo la aqoonsan yahay muhiimadda doorka haweenka Soomaaliyeed ee horumarka waara.

Jaantuska Iaad ee Soomaalida Qurbajoogta ah ee dibadda (SomaliNet)

Siyaasaddan, Wasaaradda Arrimaha Dibadda Waaxdeeda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta waxay hagaajin doontaa, xoojinna doontaa dadaallada si ay u midayso dhaqdhaaqqada iyo iskuxirka dalladaha Qurbajoogta si ay uga qayb qaataan dib-u-dhiska dalka. Dadaallada ay waaxdu waddo waxay ku salaysan yihiin aragti ah “u baddalidda socdaalka hormar waara” maaddaama socdaalka iyo Qurbajoogtu ay yihiin awood dhalin karta hormar waara oo ay gaaraan dadka iyo bulshooyinkooda ka soo hayaamay dalkooda asalka ah iyo dalalka martigaliya labadaba. Siyaasaddu waxay waddada u xaaraysaa sameyn istitraatijiyad wadaxiriir oo awood u siinaysa in wada shaqayn fiican lala yeesho Qurbajoogta.

Qaybaha wadaxiriirku ka kooban yahay

Ayadoo loo sii marayo iskuxirka hababka wadaxiriirka, siyaasadan waxay Qurbajoogta ku dhiirrigalinaysaa una soo jiidaysaa in Qurbajoogta Soomaaliyeed ka qaybqaato horumarka iyo dib-u- soo kabashada dalka. Istiraatijiyad wadaxiriir waxa ay ka caawin kartaa wada hadallada la la yeelanayo Qurbajoogta Soomaaliyeed, iyo ururrada maalgashi. Tani waxa ay siinaysa hage caawinaya Wasaaradda Arrimaha Dibadda, danjirayaasha Soomaaliyeed iyo wakiillada dibadda marka ay jeedinayaan barnaamijyada la xiriira arrimaha Qurbajoogta ayagoo u sii maraya xogaha lagu soo bandhigo wadaxiriirka dowladda iyo Qurbajoogta.

1.2 Maangalnimada

Qorshaha Horumarinta Qaranka 2020-2024 wuxuu aqoonsan yahay awoodda Qurbajoogta Soomaalida ee horumarinta dalka. Siyaasaddan waxay midaynaysaa shaqooyinka ay ka mid yihiin qaabdhismeed muhiim ah kaas oo la hirgalin doono laguna sixi doono khaladkii taariikhiga ahaa ee Qurbajoogta Soomaalida ka hor istaagay in ay wax ku soo kordhiyaan horumarka dalkooda. Intaas waxaa dheer, Soomaalida Qurbajoogta ah waa kuwo danaynaya dalkooda ayna ka go’an tahay in ay dunida kale uga gudbiyaan sawir iyo warbixin fiican si ay ugu dhiirrigaliyaan in ajaanibtu dalxiis u yimaadaan dalka, ka qayb qaataan hormarinta dhaqandhaqaale, ku lugyeeshaan maalgashiga gudaha, dhaqanka, sidoo kale ay noqdaan safiirro wanaagsan oo matala dalka.

Taageerada Qurbajoogta Soomaalida ee dalka waa mid soo jireen ah oo ay ku caawinayeen bulsho badan iyo qoysas aad baahi ugu qabay. Waxaa jiray abaabullo lagu samaynayo Qurbajoogta sanadihii dambe. Soomaali badan oo Qurbajoog ah ayaa sameeyay mashaariic lagu sameeyay dhaqaale aruurin sida dhismayaal dugsi, dhismayaal xarumo daryeelka hooyada iyo dhallaanka, halka ururro iskood isku abaabulay ay sidoo kale fuliyeen mashaariic gargaar degdeg ah lagu gaarsiinayo dad tabaalaysan. Sidoo kale, ururrada haweenka ee Yurub iyo Waqooyiga America ayaa gacan ka gaystay caawinta dadka ay saameeyeen abaaruhu. Xirfadlayaasha caafimaadka ee Qurbajoogta Soomaalida ah ayaa si la mid ah iskood isku abaabulay si ay ugu tabarrucaan adeeg iyo qalab caafimaad oo lagula tacaalayo saf-marka Covid 19. Soomaali badan ayaa bogaadisay dadaalladan naf badbaadinta ah.

Waxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta ee Wasaaradda Arimaha Dibadda waxay qaadatay door firfircoon si ay u hoggaamiso horumarinta Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta. Waxda waxaa loo aasaasay kormeerka, abaabulka iyo midaynta ururrada Qurbajoogta iyo horumarinta qaabdhismeedka guud oo iskuxiraya Qurbajoota.

2. Waxa ugu wanaagsan ee laga baran karo xiriirka Qurbajoogta

2.1 Wadashaqaynta Qurbajoogta

Waxaa jira cashar muhiim ah iyo habraac laga baran karo hal-abuurro ay sameeyeen waddamo xiriir iyo shaqo laleh Qurbajoogtooda. Qodobka ugu muhiimsan casharkaas waxaa uu yahay wadashaqayn lala yeeshay Qurbajoogta ayadoo loo sii marayo golayaal ay ku midaysan yihiin kuwaas oo Qurbajoogtu ay ku lug leedahay ayagoo ka aasaasay siyaasado iyo istiraatiijiyado. Habkani wuxuu u saamaxayaa in ay siyaasaddu guulaysato, maadaama Qurbajoogtu u taagan tahay mid ka mid ah ururrada saamilayda ee ugu saameynta badan uguna muhiimsan.

2.2 Caqabadaha ugu waaweyn

Dhisidda iskaashi u dhexeeya Dowladda iyo Qurbajoogta waxay u badan tahay in uu guulaysto haddii ay jiraan istixgalin weyn oo dhidibbadu u aasan yihiin, wax wada qabsi, xiriir fiican iyo is-aaminaad. Waddamo badan Qurbajoogtu waxay u arkaan dalkooda asalka ah in uu u arko il dhaqaale bixisa oo aan dhammaan, halka waddamo kale oo ah waddamada asalka ah ee Qurbajoogtaay u arkaan Qurbajoogtooda kuwo muhiim ah oo loo baahan yahay. Haddaba, labada dhinacba waa in ay dareemaan in dhisidda kalsooni ay tahay arrin muhiim u ah la shaqeynta Qurbajoogta iyo siyaasaddan.

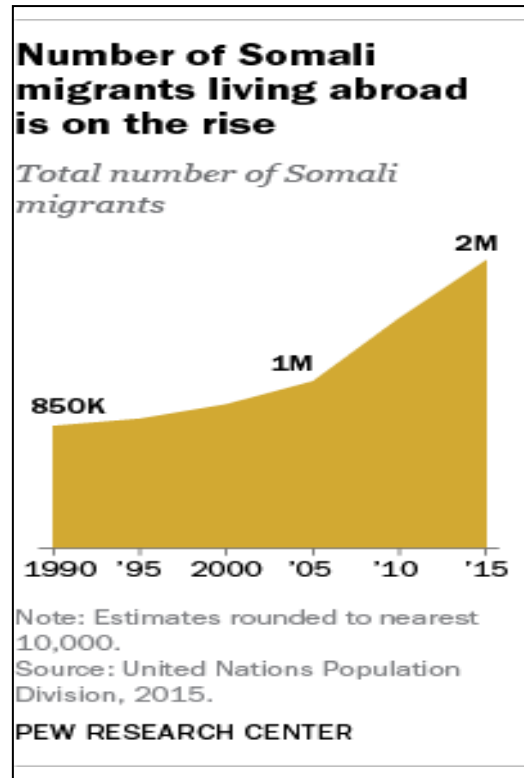
Intaas waxaa dheer, in dadka ku nool gudaha dalka ay badanaa fikir khaldan ka haystaan Qurbajoogta marka ay dib ugu soo laabanayaan dalka, sidaas darteedna siyaasaddu ay qayb ka qaadato ilaalinta Qurbajoogta. Qabiillada kala duwan ee Soomaalida, dadka la hayb soco iyo dhinacyada siyaasadda waa in ay qayb ka yihiin Siyaasadda Qurbajoogta.

3. Qudhsooca Qurbajoogta.

3.1 Isbaddallada iyo Kororka Qurbajoogta

Qurbajoogta Soomaalidu waxay taariikh u leedahay hayaanka Galbeedka, Geeska Afrika, Bariga dhexe, Yurub iyo Ameerika, iyadoo qarniyo kala duwan hayaamayay. Hayaankii sanadihii 1987-1991 waxaa sababay dagaalladii sokeeye ee dalka ka qarxay, xasillooni la'aanta siyaasadeed iyo dhibaataada degaanka ee noqotay isbaddalka cimillada.

Dagaalka sokeeye kaliya wuxuu barakiciyey lixdii qofba qof ka mida bulshada Soomaaliyeed. Intii u dhaxaysay 1990-2015, tirada guud ee dadka ku dhashay Soomaaliya, balse ku nool dalka dibadiisa wey laba jibaarmeen, waxay kasoo kordheen qiyaastii 850,000 ilaa waxay gaareen 2 Milyan sida lagu sheegay cilmi baaris ay sameysay Qaramada midooday 2015.

Jaantuska 1-aad: Wuxuu tilmaamayaa Qiyaasta Soomaalida deggan dibada kororka ku dhacey 1990-kii illaa 2015-kii sida lagu sheegay qiyaasta qaramada midoobey 2015.

Saamiga hayaamaha Soomaalida ah ee ku sugan dibadda ayaa kordhay 136% intii u dhaxeysay 1990-kii ilaa 2015-kii, sida ay ku sheegtay Qaramada Midoobay isla cilmi baaristii 2015-ka. Inkastoo barakaca ugu weyn uu keenay dagaalkii sokeeyo haddana, waxaa jira arrimo kale oo saamayn ku leh in hayaan dhaco waxaana ka mid ah shaqo la'aanta baahsan, yaraanta fursadaha dhaqaale ee dhalinyaradu heli karayaan.

Hay'adda Qaramada Midoobay ee Dhaqaalaha iyo Arrimaha bulshada ayaa sheegtay in 45,000 oo Soomaali ah ay sanadkii hayaamaan, intii uu socday caabuqii safmarka, sanadihii ugu dambeeyayna uu socday hayaankaas. Bar ka mid ah tirada kor ku xusanna ay noqdeen qoxooti sanadihii u dambeeyey.

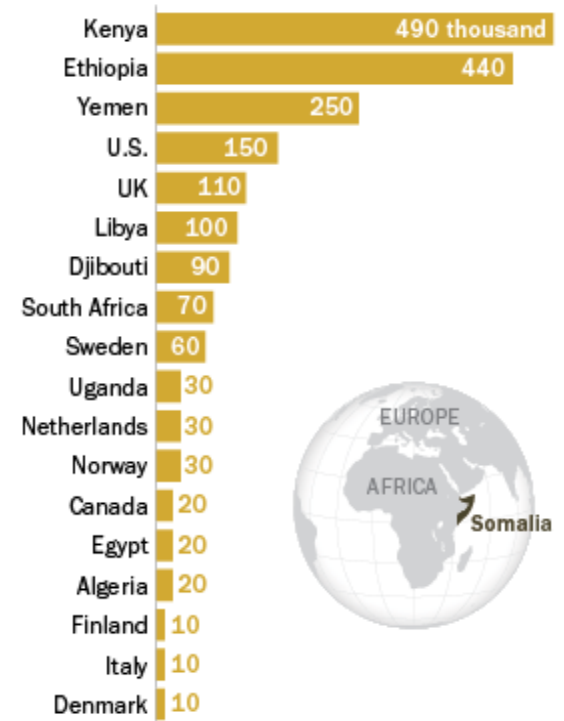
90% Hayaamaha Soomaalida ayaa ku noolaa afarta waddan ee dariska la ah Soomaaliya Sannadkii 1990-kii, Tiradaas ayaa hoos u dhacday 64% sannadkii 2015-kii taas oo micneheedu yahay in 26% ay u sii hayaameen dunida kale sida lagu xusay qiyaasta qaramada midoobey.

Ku dhawaad saddex-meelood laba meel qurba-jooqta Soomaaliyeed ee caalamka waxay ku nool yihiin dalalka deriska ah. Kenya waxa ay martigelisay tirada ugu badan ee hayaamaha Soomaalida ah (labadaba qaxooti iyo kuwa aan qaxooti ahaynba) sida ku cad (Jaantuska-1aad) marka loo eego qiyaasta Qaramada Midoobay ay sameysay 2015-kii. Maraykanka Qurbajooqta ku nooleyd waxaa lagu qiyaasay inta u dhaxeysa 140,000 illaa 150,000 2015-kii.

Sida ku xusan qiyaasta Qaramada Midowbey, Waxaa ku nool Soomaali gaaraysa 70,000 koofur Afrika. Kanada waxaa ku nool (20,000), Iswiidhan (60,000). Tiradan waa qiyaasta

Somalia's global diaspora

Total number of Somali migrants living outside of Somalia in 2015, in thousands

Note: Estimates rounded to nearest 10,000.

Source: United Nations Population Division, 2015.

PEW RESEARCH CENTER

Jaantus2: Wuxuu tilmaamayaa Qiyaasta Soomaalida deggan dibada sida lagu sheegay qiyaasta qaramada midoobey ee 2015.

Waxaa loo baahan yahay dadaalo si loola shaqeeyo Soomaalidaan Qurbajoogta ah ee ku kala nool waddamo kala duwan si loo hirgaliyo Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta (*Qoraalkaan waxaa laga soo xigtay Mareegta Qaramada midoobey, Waaxda Tirakoobka, qiyaas ay sameysay 2015-kii*).

FG: Tirooyinka jaantuska kor ku xusan waxay ku kooban yihiin 1990-2015, iyadoo la ogyahay in tirada Qurbajoogta Soomaaliyeed ay intaas ka badanyihiin. Hadaba siyaaddan marka la dhaqan geliyo dowladdu waxa ay sameyn doontaa tira koob dhab ah.

3.2 Muuqaalka (Qudhsooc) Qurbajoogta Soomaaliyeed

Waa kuma Qurbajoog?

Waa qof ka hayaamay wadankiisa una hayaamay wadan kale sababtuu doono ha u hayaamee. Qurbajoogta Soomaaliyeed waa kuwo sameeya dhaq dhaqaaq, waxa ay door fiican mar hore ku yeeshen horumarinta dhaqanka iyo dhaqan dhaqaalaha dalkooda. Waxaa loo baahnaan doonaa tirakoob lagu ogaanayo muuqaalka guud ee Qurbajoogta ayadoo loo eegayo qaybaha sida; wadamada ay ku nool yihiin ee martigaliyay, waxbarashada, shaqooyinka, da'da (rag iyo dumar). La shaqeeynta Qurbajoogta Yurub iyo Waqooyiga Ameerika waa mid shaqadiisa lagu jiro waxaana loo baahan doonaa in la ogaado saamaynta cudurkii safmarka ahaa COVID-19 uu ku yeeshay dhaqaalahooda.

Sida lagu sheegay warbixin sahan maalgashi oo ku saabsan Qurbajoogta Soomaalida ayna soo saartay hay'adda caalamiga ah ee Horumarinta Sanduuqa Beeraha, waxaa jira baahi badan oo Qurbajoogtu u qabto in ay maalgashadaan dalka, haddana saddex meelood meel ayaa la sheegay in ay tahay maalgashadayaal. Tusaale ahaan, dadka ka soo hayaamay dhulka saxaraha Afrika ka hooseeya soona galay Ameerika ayaa wajahaya saboolnimo sare marka loo eego dadka kale ee soo hayaamay. Marka laga soo tago caqabadahaan, bulshooyinka waxay u dhow yihiin in ay dalka maalgashadaan haddii khataraha iyo caqabadaha dalka ka jira hoos u dhacaan.

Sahankan waxaa lagu sheegay in boqolkiiba 80% Qurbajoogta Soomaaliyeed ay caawiyaan qoysaskooda iyo saaxiibbadood si bille ah, ayna ka bixiyaan kharashaadka cuntada, waxbarshada iyo adeegyada caafimaad. Sida la hubo lacagahaas waxay cadayn u yihiin maalgashiyada socda ee dhaqaalaha iyo bulshada kuwaas oo mar horaba Qurbajoogtu ku samaysay dalka Soomaaliya. Ka hor Covid19 cadadka lacagaha Qurbajoogta Soomaaliyeed gudaha dalka u soo diraan wuxuu ahaa qiyaastii \$475.00 qofkiiba sanadkii. Intaas wixii ka dambeeyay lacagaha Qurbajoogtu soo dirto waxay noqdeen qiyaastii \$190.00 waxayna hoos u dheceen lixdan boqolkiiba 60%. Waxaa xusid mudan, in lacagaha Qurbajoogtu soo dirto aysan marna istaagin dakhliga qoysaska Soomaaliyeedna ay ka tahay boqolkiiba 50 ama 60%.

Sanduuqa lacagta adduunka, ayaa ku qiyaasay boqolkiiba 25% dakhliga guud ee dalka in ay tahay lacagaha Qurbajoogtu soo diraan. Lacagaha xawiladaha looga soo diray qurbaha sanadkii 2020, qiyaastii waxay gaareen 1.75 Bilyan Doolar, inkastoo laga yaabo in tiradu intaas ka badato marka loo eego ilo wareedyada kala duwan.

Degganaan la'aanta siyaasadeed iyo xaddiga sare ee shaqo la'aanta dhallinyarada ee bariga iyo geeska Afrika ayaa keenay hayaanka ku salaysan nolol iyo dhaqaale raadin. Arrintaan waxay uga sii dartay markii dad badan u hayaameen waddamada Golaha Iskaashiga Gacanka Carbeed iyo koonfurta Afrika. Hay'adda Qaramada Midoobay ee socdalka, ayaa soo saartay in korarka hayaanku uu keenayo dhaqaale yari. Aaminsanaanta helid dhaqaale fiican, fursado faa'iido leh in laga helayo dalalka loo hayaamay. Xiriirka dhaqandhaqaale ee xooggan kana dhexeeya bulshooyinka Qurbajoogta ah wuxuu kaalin ka gaystay in Qurbajoogtu wax tar ka gaystaan dalkooda ayagoo u sii maraya lacagaha lagu soo diro xawilaadaha, dhammaan arrimahaan in lagu soo daro qaab dhismeedka siyaasadda waxay muhiim u noqon doontaa in siyaasaddu si guul ah ku hirgasho.

3.3 Ururrada Qurbajoogta

Ururrada Qurbajoogta waxay muhiim u yihiin in Qurbajoogtu waxqabad ku soo kordhiyaan Soomaaliya. Ururradan waa kuwo u shaqeeya si rasmi ah (sida ururrada Dowladda u diiwaan gashan) iyo si aan rasmi ahayn labadaba. Qurbajoogta Soomaaliyeed waxay ku kala duwan yihiin awoodahooda shaqo, laakiin waxay ka midaysan yihiin in ay dhammaantood ka wada shaqeeyaan caafimaadka, waxbarashada, kaabayaasha dhaqaale, arrimaha bulshada, ganacsiga, siyaasadda iyo u qareemidda. Tusaale ahaan, Denmark kaliya oo ay ku nooshahay 16-21,000 Soomaali ah, 80 urur oo Qurbajoog ah ayaa jira sida la xaqiijiyeey ka hor safmarkii (COVID19).

Hay'adda Qurbajoogta, gargaarada degdegga ah iyo iskuxirka ayaa sanadkii 2021 waxay cilmibaaris ku sheegtay in ururrada Qurbajoogta ay dhexgaleen ururrada gudaha dalalkooda asalka ah ayna xiriir fiican la yeeshen ururro kala duwan si ay uga qaybqaataan horumarada ka socda gudaha dalka. Hay'addu waxay sidoo kale, xustay in ururrada Qurbajoogtu ay waayeen taageero dhaqaale iyo mid shaqaale. Mararka qaar ururrada Qurbajoogtu waxay ku tiirsan yihiin xiriir ay la samaysteen hay'addo caalami ah, ururro heshiis ay la galeen ama dowladaha dalalka martigaliyay.

4. Dhinacyada siyaasaddu ay awoodda saareysa

4.3 Maamulka

Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga waa ilaalayaha Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta. Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta ee Wasaaradda Arrimaha Dibadda ayaa leh masuuliyadda ugu horaysa ee fulinta, kormeerka iyo qiimeynta Siyaasadda Qaran ee Qurbajoota. Daahfurnaanta iyo islaxisaabtanku waa tiir muhiimad weyn u leh hirgalinta iyo taabbagalinta siyaasaddan, dhammaanna waa in laga wada qaybqaato in laga faa'iidaysto Qurbajoogtu in ay gacan ka gaystaan horumarka dalka. Iyadoo la eegayo wadashaqaynta Qurbajoogta, Dowladda iyo saamilayda kale ee Dowladda iyo bulshada siyaasaddu dhinacyada ay awoodda saarayso ee ku xusan hoos waa kuwo dib loogu laaban karo lana hirgalin karo, sidoo kale siyaasadda waxaa ku cad sida ugu habboon ee la rajaynayo in guul looga gaaro hirgalinta siyaasadda.

Miisaaniyadda dhaqaale ee lagu maalgalinayo siyaasadda qaran ee Qurbajoogta waa in laga qoondeeyaa miisaaniyadda sanadlaha ah ee Dowladda Federalka Soomaaliya. Dowladda

Soomaaliya waa in ay raadiso kaalmo dhaqaale oo lagu hirgaliyo Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta, ayadoo u sii maraysa bahwadaagteeda/deeqbixiyashaa caalamiga, ganacsatada iyo Qurbajoogta qaar ka mid ah.

4.4 Ka qaybqaadashada Qurbajoogta ganacsiga iyo Maalgashiga

Dhaqaalaha Soomaaliya waa mid koraya xiriir adagna la leh ganacsiga adduunka iyo siyaasadaha maalgashiga xorta ah, taas oo soo jiidaysa maalgashata dibadda in ay maalgashadaan ganacsiga gudaha. Sidaas darteed, qaybta ugu mihiimsan ee dhaqaalaha waxa uu noqonaysaa beeraha iyo dhaqaalaynta xoolaha nool, dalagga ka soo go'a beeraha. Khayraadka beeraha ka soo xerooda waxaa lagu xisaabiyaa shan meelood saddex meel isdhaafsiga lacagaha qalaad ee dalka soo gala. Intaas waxaa dheer in kalluumaysiga, war isgaarsiinta, tamarta, warshadaha, tiknologiyadda, dhismayaasha iyo dalxiiska ay yihiin ilo dhaqaale oo muuqda.

Dhammaan ilahan dhaqaale ee kala duwan waxay soo jiidan karaan maalgashatada. Dhaqaaluhu wuxuu ka soo kabtay hoos u dhac dhaqaale sanadkii 2020 halkaas oo koritaankiisa lagu qiyaasay 2% sanadkii 2021, arrintaana waxaa saamayn ku leh shirkadaha gaarka loo leeyahay iyo dhoofinta xoolaha nool.

Sare u kaca heerka abaarta waxaa saamayn ku leh musiiboyin kala duwan oo ay ka mid yihiin; daadad, ayax, iyo caabuqa safmarka ah ee COVID 19. Ganacsiga gudaha waxaa sare u qaaday lacagaha xawilaadaha lagu soo diro taas oo lagu qiyaasay 31.3% guud ahaan dakhliga dalka sanadkii 2021 halka ay ahayd 30.8% 2020. In la dhiso kalsoonida u dhaxaysa maalgashatada Qurbajoogta iyo sidoo kale xasilloonida siyaasaddeed ee dalka waxay muhiim u tahay kororka maalgashatada Qurbajoogta ah ee dalka, iyadoo loo sii marayo istiraatiijiyadaha hoos ku xusan.

- 1) In la abuurto guddi wadatashi oo Qurbajoog ah in kor loo qaado xiriirka ka dhexeeya Dowladda Federalka iyo Qurbajoogta Soomaaliyeed waxay muujinaysaa ka go'naan iyo wadashaqayn la la yeesho Qurbajoogta. Muhiimadda koowaad ee guddiga waxay noqonaysa in Qurbajoogtu wadashaqayn la yeeshaan Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta ayadoo loo sii marayo barnaamijyada iyo siyaasadaha lagula macaamilayo Qurbajoogta ee horumarinta Qaranka. Guddiga Qurbajoogtu waa in aysan ka badnaan 6 ilaa 8 xubnood kuwaas oo ka kooban waddamada waaweyn ee ay ku nool yihiin Qurbajoogta Soomaaliyeed. Guddiga Qurbajoogta sidoo kale waa in ay yeeshaan shir bille ah, ama saddex biloodle ah.
- 2) In la siiyo Qurbajoogta gunooyin lagu dhiirrigalinayo sida canshuur dhaaf alaabta iyo badeecadaha ay la soo degayaan taas oo noqon karta in lagu dhiirrigaliyo Qurbajoogta si ay dalka u maalgashadaan.
- 3) Ilaalinta sharciyada degaanka si loo ilaaliyo maalgashiga Qurbajoogta, sida daahfurnaanta, ganacsiga, iyo hoos- u- dhigidda khataraha ganacsiga soo wajihi kara.
- 4) Abuuridda ururro maalgaliya ganacsiyada yaryar, in la fududeeyo tabarrucaadda Qurbajoogta iyo maalgashiga ganacsiyada yaryar iyo kuwa dhexe. Ganacsiyada yaryar waxay dhiirrigalinayaan hal-abuurka ganacsiga, sidoo kalana waxay awood siinayaan

ganacsiyada gudaha si wax looga qabto saboolnimada waddama soo koraya. Arrintan waxaa tusaale u ah barnaamijka la dhaho *Haiti's Zafen Program*, barnaamijkaas oo ganacsiyo yar-yar loogu abuuray 575 ganacsato yar-yar kuna kacay qiimo lacageed oo dhan 1 Milyan oo doolar, sidoo kalana laga sameeyay 900 oo shaqa-abuur ah.

Waxaa la dhiirrigalinayaa danaynta Qurbajoogta Soomaaliyeed ee dhinacyada sida beeraha iyo hal-abuurka ganacsiga, iyo iskaashiga u dhexeeya dowladda iyo Qurbajoogta. Maalgalinta ganacsiyada yar-yar iyo kuwa dhexe waxaa abuuri kara Dowladda ayadoo maalgalinaysa, beeraha, ganacsiyo loo abuurto Qurbajoogta. Xubnaha Qurbajoogta waxay bah wadaag ganacsi la noqon karaan ganacsatada Soomaalida gudaha kuwaas oo hela taageero ganacsi oo ay ku bilaabaan ganacsigooda, tababarro xirfadaha ganacsi, dabagalka iyo tababaridda xubanaha Qurbajoogta.

- 5) In lagu dhiirrigaliyo hay'adaha ay khusayso si Qurbajoogtu u maalgashato guryaha, miyiga iyo horumarada magaaloooyinka.

4.5 Xogta iyo Warbixinta

Samaynta iyo hirgalinta Siyaasadda Qaran ee Qurbajoogta waxay u baahan tahay xog saxan oo waqtiga la socota. La'aanta xog saxan waxay caqabad ku noqon kartaa in Qurbajoogta si hagaagsan loola shaqeeyo. Dowladdu waxay u baahnaan doontaa xog la isku hallayn karo oo waqtiga la socota si loo ogaado, tirada, meelaha ay ku kala nool yihiin, khibradda dadka Qurbajoogta ah iyo sidoo kale isbaddallada hayaanka joogtada ah ee ay sameeyaan. Maadaama siyaasaddaan u baahan tahay fahan dheeraad ah iyo xaddi ballaaran, xogta iyo warbixinta siyaasaddu waa in ay ku salaysan tahay xaqiiqada Qurbajoogta ee dalkooda rasmiga ah. Tusaale ahaan in lala shaqeeyo jiilka labaad ee Qurbajoogta Soomaalida **Minnesota** waxay u baahan tahay in loo fududeeyo sidii ay ku soo gudbin lahaayeen xirfadooda, halka Soomaalida Qurbajoogta ah ee kuu nool waddamada Iskaashiga Golaha waddamada Gacanka Carbeed ay u badan tahay inay u baahan yihiin in ay isticmaalaan taageerada dowladda si ay u sameeyaan heshiisyo labageesood ah oo shaqa-abuur u ah dadkii soo hayaamay.

- 1) Isku darka warbixinada Qurbajoogta. In la hagaajiyo helitaan xog saxan oo lagu helo waqtigeeda kuna saabsan Qurbajoogta Soomaalida waxay kor u qaadaysaa la shaqeeynta Qurbajoogta. Dowladda waxay horumarin doontaa hirgalinna doontaa madal lagu kaydiyo xogta Qurbajoogta. Madasha xogta ee la soo jeediyay waxay mudnaanta siin doontaa dhinacyada hoos ku xusan;
 - B. Tirakoobka Qurbajoogta, waxay muhiim u tahay in la abuurto istiraatiijiyado lagu ogaanayo Qurbajoogtasida; jinsigooda, da'dooda, khibraddooda, baahiyahooda, mudnaantooda, iyo rabitaankooda in ay qayb ka qaataan horumarada Qaranka.
 - T. Xog kaydiyaha ururrada Qurbajoogta iyo saamilayda ugu muhiimsan, taas waxay caawin doontaa la shaqeeynta Qurbajoogta, baahinta xogohooda, iyo sii wadidda xiriirka socda ee u dhexeeya Qurbajoogta iyo Dowladda. Xogaha iyo xiriirka tignolojiyadda casriga ah waxay hagaajin karaan xiriirka wanaagsan ee lala yeelanayo Qurbajoogta, iyadoo la abuurayo madal dhinaca khadka ah oo gaar u ah Qurbajoogta.

J. Khibradaha Qurbajoogta, dowladda waxay qeexi doontaa meelaha ay khibradda fiican u leeyihiin Qurbajoogtu kuwaas oo loogu baahan yahay in horumar degdeg ah looga gaaro sida; Culuumta Engineerinka, Maamulka, Tignolojiyadda, Dhaqaalaha iyo kuwo kale oo la mid ah. Waxaa muhiim noqon doona in la horumariyo habab lagu aruurinayo looguna kuurgalayo xogta Qurbajoogta.

X. In la soo koobo fursadaha maalgashi iyo kuwa ganacsi. Waxay muhiim u tahay dhinacyada dhaqaalaha, gobolada dalka ee la shaqeeya maalgashiga Qurbajoogta. Waxaa muhiim ah sidoo kale, in hoosta laga xarriiqo guulaha ay Qurbajoogtu gaartay si ay dhiirrigalin ugu noqoto in ay ka qaybqaataan maalgashiga.

KH. Awoodda xoogga bini'adamka ee maamulka xogta, si loo sii wado warbixinta saxan ee Qurbajoota. Dowladdu waxay u baahan doontaa shaqaale wax qabad leh si uu u soo uruuriyo una kaydiyo xogta, sidoo kalana u casriyeeyo helidda xogta la xiriirta Qurbajoogta ee dadweynuhu heli karo.

D. Casriyeynta xogta si joogta ah ama si kale ah waa waxa looga baahan yahay xiriir fiican oo lala yeesho Qurbajoogta iyo hirgalinta siyaasadda.

R. Adeegsiga iyo soobandhiggidda sheekooyinka guulaha ay gaareen Qurbajoogta Soomaalida ilaa inta laga helayo nidaam xogeed rasmi ah. kaas oo dowladdu ay ugu oggolaanayso xubnaha Qurbajoogta in ay uga qaybqaataan horumarinta dalka ayagoo u sii maraya, khibraddooda, aqoontooda iyo waaya-aragnimadooda.

4.6 Badbaadada iyo Amniga

Nabadgalyadu waa mudnaanta koowaad ee barnaamijka dawladdu ay ku aqoonsanayso saamaynta ay ku yeelanayso muwaadiniinta gudaha, Qurbajoogta, iyo dhaqaalaha waxayna horumarinaysaa oo ay taageeri doontaa tallaabooyinka lagu horumarinayo amniga iyo badbaadada dadka, badeecadaha, iyo kaabayaasha iyadoo la raacayo awaamiirta siyaasadeed ee soo socota.

1. In la aqoonsado daneeyayaasha loo baahan yahay inay iska kaashadaan si loo horumariyo siyaasad badbaado iyo nabadgelyo Qaran, taas oo ku dhici karta heer deegaan iyo Qurbajoogba, iyadoo la qaadanayo hab loo wada dhan yahay oo la xiriira hawlgelinta daneeyayaasha.
2. In golaha la talinta Qurbajoogta lagala doodo siyaasadda qodobka koowaad ee kor ku xusan daneeyayaal ahaan iyo sida ay saamayn ugu yeelanayso ka qaybqaadashadooda horumarinta qaranka.
3. In la sameeyo istaraatiijiyado la isku weydaarsado macluumaadka ku saabsan faldambiyeedka caalamiga ah dhammaan wasaaradaha ay khusayso, hay'adaha dowlad goboleedyada iyo sidoo kale saaxiibbada horumarinta caalamiga ah.

1-In la sameeyo heshiisyo labageesood ah kuwaas oo ku qotoma wanaajinta iyo ilaalinta xuquuqaha shaqaalaha soogalootiga Soomaaliyeed ee dibedda u soo hayaamay, lana tayeeyo dariiqyada ama marinnada socdaalka joogtada ah, si looga qaybqaato yaraynta tahriibka aan joogtada ahayn, ka hortagga tahriibinta dadka, iyo ka faa'iidaydiga ama adeegsiga shaqaalaha Soomaalida.

2- In la sameeyo barnaamijyo waxbarasho dadweyne oo ku saabsan arrimaha amniga, si looga caawiyo xubnaha Qurbajoogta dib-u-dejinta iyo dib ugu soo celinta Soomaaliya.

3-Xoojinta sharciga si loo fududeeyo maalgashiga, oo ay ku jiraan dhaqangalinta xeerarkii hore iyo dambiyada khadka intarneetka, lacagaha la dhaqay iyo dambiyada kale ee maaliyadeed.

4-Dhaqangalinta tababaridda shaqaalaha ee barnaamijyada xafiisyada diblumaasiyiinta si loo caawiyo xubnaha Qurbajoogta ah ee soo hayaamay ee ku sugan dalalka martida loo yahay, gaar ahaan kuwa nugul ee u baahan in laga caawiyo arrimaha badqabka ama badbaadada iyo ammaanka.

4.7 Mudnaansiinta Haweenka

Qorshaha Horumarinta Qaranka (QH) wuxuu xoogga saarayaa ujeeddooyinka barnaamijka ee diiradda saaraya kooxaha bulshada nugul iyo kuwa danyarta ah, iyadoo fiiro gaar ah looga baahan yahay awoodsiinta haweenka iyo gabdhaha. Maaddaama Dawladdu ay ku dadaalayso in ay samayso go'aanno siyaasadeed oo xog-ogaal ah lagana soo xigtay xogta la kala saaray ee haweenka, arrimaha xasaasiga ah ee haweenka ee maamulka wuxuu u baahan yahay in kor looga qaado dhammaan dhinacyada jiritaanka Qaranka.

Marka loo eego heer caalami, haweenka soogalootiga ah ayaa ah qabanqaabiyeyaasha bulshada ee muhiimka ah waxayna soo diraan lacago heer ahaan la mid ah tan hayaamayasha ragga ah inkasta oo ay helaan lacag yar. Lacagaha ay soo diraan inta badan waa kuwo soo noqnoqda muddo dheer. Marka la eego muhiimadda ay ku dhex leeyihiin bulshooyinka ay martida u yihiin, tixgalinta haweenka ayaa haddaba, muhiim u ah guusha siyaasadda Qurbajoogta.

1. In lagu daro Wasaaradda Haweenka iyo Xuquuqul Insaanka siyaasad dejinta dheeraadka ah ee Qurbajoota.

a). Wasaaraddu sidoo kale waa in ay hubisaa hirgelinta siyaasadaha xasaasiga ah ee haweenka iyo ka qaybgalka la xiriirka Qurbajoogta.

b). Wasaaraddu waxay xaqiijin doontaa go'aan gaarista loo dhan yahay ee la xiriirta siyaasad sameynta.

2.In la hubiyo lana iswaafajiyo siyaasadda iyo la xiriirka Qurbajoota, shaqooyinka tirakoobka iyo barnaamijyada u gaarka ah Qurbajoogta oo wata mabaadi'da sinnaanta labka iyo dhedigga ee lagu qeexay Qorshaha Horumarinta Qaranka, iyo sidoo kale Axdiga Haweenka Soomaaliyeed.

1-In si macno leh loola xiriiro Ururrada Haweenka ee Qurbajoogta ah, isku xirka haweenka ayaa udubdhexaad u ah ururrada Qurbajoogta iyada oo loo marayo kooxaha dhaqanka iyo diinta, iyo sidoo kale ururrada samafalka, kuwaas oo ka kooban adeegyada sharciga ilaa adeegyada istaageeridda sida taageeridda tacsida marka ay bulshada qayb ka mid ah ku timaado. Waa muhiim in ururradan lagu daro siyaasadaha axdiga haweenka si hagaagsanna ay uga qaybqaataan Qurbajoogtu.

2-In la horumariyo lana fududeeyo barnaamijyo gaar u ah haweenka, gaar ahaan kuwa ku saabsan tababarka farsamada, taageerada horumarinta bulshada, maalgelinta ganacsiga yaryar ee hal-abuurka haweenka, iyo adeegyada bulshada sida caafimaadka.

a.) In laga faa'iidaysto ururrada haweenka qurbaha si kor loogu qaado horumarinta haweenka ee doorka hogaaminta, iyo sidii ay uga mid noqon lahaayeen uguna soo biiri lahaayeen miiska go'aan qaadashada ee golayaasha qaranka, taas oo muujinaysa ka go'naanta doorkooda Qorshaha Horumarinta Qaranka.

1) In la sameeyo barnaamijyo iskaashi iyo hagitaan u dhexeeya ururrada haweenka Soomaaliyeed ee gudaha iyo Ururrada Haweenka qurbaha, si kor loogu qaado awoodsiinta haweenka iyo xoojinta ururrada haweenka wax soo saara iyo ganacsiyadooda.

6. Xoojinta awoodda Waaxda Jaaliyadaha iyo Qurbajoogta ee falanqaynta axdiga haweenka iyo aaladaha loo isticmaalo kobcinta dhiiragalinta haweenka.

4.8 Dhallinyarada

Dhallinyaradu waxay ka mid tahay kuna qoran tahay Qorshaha Horumarinta Qaranka (QHQ) ee Soomaaliya inay tahay koox muhiim ah oo nugul, oo ay sidoo kale ka mid tahay dadka reer miyiga ah, haweenka, iyo dadka gudaha ku barakacay. Qurbajoogta ayaa ah kuwo is bedelaya, iyadoo tirada dadka Soomaaliyeed iyo kuwa ku dhashay meel ka baxsan Soomaaliya ay sii kordhayaan. Siyaasadaha iyo barnaamijyada Qurbajoogta u gaarka ah dhallinyaradu waa in ay wax ka qabtaan laba qaybood oo muhiim u ah horumarinta Qaranka.

1- Ballaarinta fursadaha dhaqaale bulsheed ee ay heli karaan dhallinyarada gudaha iyada loo marayo Qurbajoogta, iyo ilaalinta xiriirka dhallinyarada ee dalkooda asalka ah ee Soomaaliya. Istiraatiijiyadaha waxaa ka mida;

2-In la abuurto qaabkii ay dawladdu kula shaqayn lahayd dhallinyarada Qurbajoogta ah.

In si macno leh loola xiriiro ururrada dhallinyarada ee Qurbajoogta. Ururrada ardayda Soomaaliyeed waxaa laga helaa machadyada dugsiga sare ka dambeeya oo ay deggan tahay Qurbajoogtu.

Marka laga soo tago ururradan, ardayda Soomaaliyeed waxay uga qaybgalaan nolosha ardayda iyagoo adeegsanaya diin, aragtida midnimada Afrika, iskaa wax-u-qabso, iyo ururrada ardayda xuquuqda madaniga ah. La shaqaynta kooxahan waxay ka caawin kartaa dhinacyada kale ee siyaasadda sida gudbinta ra'yiga aqooned ee aadanaha, iyo sidoo kale isdhexgalka iyo soo noqoshada dalka ee Qurbajoogta.

3-In la sameeyo hindisayaal lagu xiriirinayo laguna abaabulo da'yarta Soomaaliyeed ee gudaha shabakadaha Qurbajoogta si loo hubiyo waxqabadka dhallinyarada Qurbajoogta ah mustaqbalka

fog, tani waxay si gaar ah muhiim ugu tahay maadaama jilasha Qurbajoogta ahi ay noqon doonaan kuwo aan ku mashquulin waddankii ay asal ahaan ka soo jeedeen.

4-In la abuurto barnaamijyo isku xira dhallinyarada Qurbajoogta ah iyo kuwa Soomaaliya jooga gaar ahaan barnaamijyo ku salaysan la talinta, tababaridda, iyo iskuxirka xirfadlayaasha dhallinyarada ah.

5-In la horumariyo wax soosaarka dalxiiska iyo barnaamijyo dhaqameed si gaar ah loogu talagalay dhallinyarada gudaha iyo kuwa qurbaha.

6-In laga faa'ideysto baraha bulshada si kor loogu qaado dadaallada socda ee lagu hirgelinayo siyaasadda Qurbajoogta.

7-Ka qayb galka kubadda cagta, barnaamijyada hormarinta ciyaaraha, maalgashiga iyo nabad dhisidda in ay noqdaan madal ay ka qayb galaan dhallinyaradu, dowladduna aqoonsan tahay.

4.9 Dalxiiska iyo Dhaqanka

Hilowga Qurbajoogta ee dalkooda ayaa door muhiim ah ka ciyaara dalxiiska adduunka oo dhan iyadoo dalxiisayaasha Qurbajoogtu ay guud ahaan aad u xiiseeyaan wax soo saarka, adeegyada iyo deegamada gudaha marka ay booqanayaan dalkooda hooyo. Intaa waxa dheer, astaanta qaranku waxa ay noqotay mid aad u baahsan, abuurta oo kor u qaadaysa muuqaal gaar ah iyo sumcad caalami ah oo u adeegaysa danta qaranka. Runtii, wadamadu waxa ay dib u qaabaynayaan aqoonsigooda qaran iyaga oo tartan caalami ah ugu jira dalxiiska iyo maalgashiga gudaha.

Qurbajoogta Soomaaliyeed waxay sidoo kale danaynayaan inay maalgashadaan suuqyada, adeegyada dalxiiska iyo dhaqanka si ay fursad u siiyaan dowladda inay ka faa'iideysato fursaddan. Mid ka mid ah siyaabaha ugu awoodda badan ee isku xirka madaxa iyo wadnaha xubnaha Qurbajoogta waa booqashooyinka dalka hooyo. Waddamada adduunku hadda waxay Qurbajoogtooda ku martiqaadayaan shirar ay dib ugu soo laabanayaan waddankii hooyo, iyaga oo kor u qaadaya booqashooyin habaysan oo waddankoodu ugu talagalay jilka soo socda iyo soo jiidashada dalxiiska Qurbajoogta.

Dawladdu waxay abuuri doontaa barnaamijyo gaar ah oo loogu talagalay dalxiiska iyo dhaqanka Qurbajoogta

- 1) Sameynta barnaamijyo iyo dhiirrigelin ururrada Qurbajoogta ah iyo ergada diblumaasiyadeed ee waddamada loo aadayo si kor loogu qaado fursadaha dalxiiska Soomaaliyeed gaar ahaan soo bandhigidda fanka iyo dhaqanka Soomaaliyeed, iyo sidoo kale baridda luqadda Afka Soomaaliga.

In la sameeyo barnaamij waxbarasho oo lagu casuumayo xubnaha Qurbajoogta Soomaaliyeed ee jiilka labaad iyo saddexaad inay yimaadaan Soomaaliya, si ay wax uga bartaan hiddahooda, bulshadooda, iyo xiriirka dalkooda. Tani waxay sidoo kale dhiirrigelinaysaa dhallinyaradu inay qaadato door firfircoon si ay u horumariso dalka hooyo. Waxaa isa soo taraya tirada dhallinyarada qurbaha ee u safra dalalkii ay ka soo jeedeen si ay jawaab ugu helaan aqoonsigooda iyo rajada ay ka qabaan in ay ku xirmaan dalkooda asalka ah. Qaar badan ayaa u arka waxbarashada, shaqada iyo barnaamijyada iskaa-wax-u-qabso ee dibadda fursado ay ku abuuraan xiriir dhaqan, fahan fiicanna ay uga qaataan meeshii ay asal ahaan ka yimaadeen ayaga iyo qoysaskooda.

Daraasad uu sameeyay 2010 machadka siyaasadda socdaalka ayaa lagu ogaaday in gudaha Mareykanka, soo galootiga ay 46% uga dhowdahay inay si mutadawacnimo ah ugu shaqaystaan caalamka marka loo eego muwaadiniinta Maraykanka u dhashay. Ku dhawaad hal milyan oo Maraykan ah oo si iskaa wax-u-qabso ah uga shaqeeya dibadda sannadkii, ku dhawaad 200,000 oo ka mida ayaa ah soogalootiga jiilka koowaad iyo labaad. Tusaale ahaan, Dhalashada Israa'iil waa ururka dalxiiska waxbarasho ee ugu weyn adduunka kaas oo siiyay in ka badan 800,000 safarro dhallinyarada qaangaarka ah ee Yuhuudda inta u dhaxaysa da'da 18-26 sanadkii.

- In Qurbajoogta loo soo bandhigo isdhaafsi barnaamijyo waxbarasho, ciyaar iyo dhaqan.
- In la kordhiyo xiriirka ka dhexeeya wax soosaarka dhaqanka iyo dalxiiska Soomaaliya iyada oo loo marayo hoteellada iyo dalxiisayaasha, gaar ahaan iyadoo lala kaashanayo hay'adaha dhaqanka iyo dalxiiska ee Soomaaliya.
- In la sameeyo barnaamijka Danjirayaasha Dalxiiska iyo Dhaqanka iyadoo laga faa'iidayo xirfadaha, khibradaha iyo raasamaalka laga helayo qurbaha.
- Kor u qaadidda dalxiiska degaanka si loo fududeeyo loona hirgaliyo ayadoo loo sii marayo barnaamijyada dhiirrigalinta ganacsiga.
- Hirgelinta iyo taageeridda hindisayaasha ka hortagga dembiyada iyo dhimista si loo xaqiijiyo badbaadada iyo ammaanka dadka soo booqda dalka, oo ay ku jiraan Qurbajoogta booqanaysa ama dib ugu soo laabtay Soomaaliya.

4.10 Isdhexgalka iyo ku soo noqoshada dalka

Tiirarka asaasiga ah ee istaraatiijiyadaha Qurbajoogta caalamka waa in la dhiirrigeliyo ku noqoshada ku meel gaarka ah ama joogtada ah ee dalkii hooyo. laakiin gaar ahaan halka dalka dib-ugu-laabashada ay joogto tahay waxa muhiim ah in la fududeeyo oo la taageero dib ugu soo laabashada waddankii asalka ahaa. Intaa waxaa dheer, waxaa la xusay in ay jiraan daldaloollo

dhinaca taageerada dadka soo laabtay inta lagu jiro dib-u-celinta - khasabka ah ee waddankoodii hooyo. Taageerada waxa bixiya dalka martida loo yahay si loo fududeeyo bixitaanka, laakiin taageerooyinka sida la talinta is dhexgalka, gargaarka caafimaadka dhimirka, si Qurbajoogtu ugu noqoto dalkoodii asalka ahaa kuma filna. Tani waxay si gaar ah u khusaysaa dadka lagu xiray dalka ay martida u yihiin ee si qasab ahna lagu soo celiyay. Waxaa intaa dheer, waxaa jira caqabad ay la kulmeen dadka soo laabtay, taas oo ay ugu wacan tahay sinnaan la'aanta awoodda ee laga dareemay dhinaca dadka deegaanka. Iyadoo la og yahay in guud ahaan caafimaadka iyo fiyoobaanta xubnaha Qurbajoogta ah ee soo laabanaya ay saameyn ku leedahay caafimaadkooda jireed iyo bulsho ahaaneed oo ay weheliso caafimaadka shucuureed iyo maskaxeed. Helitaanka xog taageeraysa adeegyada dalka waxay muhiim u tahay Qurbajoogta si ay isku dhexgalaan bulshada ay ka soo jeedaan.

Dawladdu waxay qaadi doontaa tillaabooyinka soo socoda iyadoo la kaashanaysa bahwadaagteeda:

- In la sameeyo barnaamijyo lagu dhexgelinayo dadka ku soo laabanaya gudaha dalka iyo bulshada gudaha.
- In la sameeyo wadashaqeyn dhexmarta wasaaradaha iyo xarumaha Qurbajoogta halkaas oo dadka soo laabanaya (foggaan-arag ahaan iyo xarun ahaanba) ay ka heli karaan macluumaadka lagama maarmaanka ah ama kaalmo wax ku ool ah oo ku saabsan hababka is dhexgalka bulshada.
- In la siiyo barnaamijyo isdhexgalka dadka lagu khasbay inay dalka ku soo laabtaan, sida la talinta is dhexgalka, kaalmada caafimaadka dhimirka, iyo barnaamijyo tababar.
- In la siiyo kalfadhiyo hanuunin ah oo loogu talagalay dadka soo laabtay si looga hortago caqabadaha ganacsigooda, iyo sidoo kale dhaleecaynta Qurbajoogta laga sheego.

Abaabulka munaasabado si looga caawiyo dadka soo laabanaya inay degaan. Dhacdooyinkani waxay sidoo kale bixin doonaan fursado isku xiran oo qiimo leh.

Iskudubarridka iskaashiga guud iyo kuwa gaarka ah ee hay'adaha Qurbajoogta si loo fududeeyo is dhexgalka Soomaalida soo laabanaysa iyo kuwa la soo celinayo taas oo ay fulinteeda leedahay Wasaaradda Arrimaha Dibadda iyo Iskaashiga Caalamiga ah.

Caafimaadka

Dowladda Soomaaliya ayaa u aqoonsatay daryeelka caafimaadka aasaasiga ah in uu yahay habka ugu muhiimsan ee lagu wanaajinayo natiijooyinka caafimaadka, iyadoo daryeelka caafimaadka guud ahaan iyo midka caalamiga ah uu yahay hadafka Dowladda. Qurbajoogta ayaa horay u ahaa xubin muhiim u ah caafimaadka Soomaaliya, iyadoo gacan ka gaysta horumarinta siyaasadda, bixinta adeegyada caafimaadka ee dadka nugul, waxaana ugu dambeeyay, in Qurbajoogtu ka

qaybqaadatay wajiyaada kala duwan ee wax ka qabashada cudurka COVID-19. Barnaamijyada xiriirka Qurbajoogta waa in ay dhisaan oo ay ballaariyaan doorka jira ee Soomaalida dibaddu ay ka ciyaaraan caafimaadka.

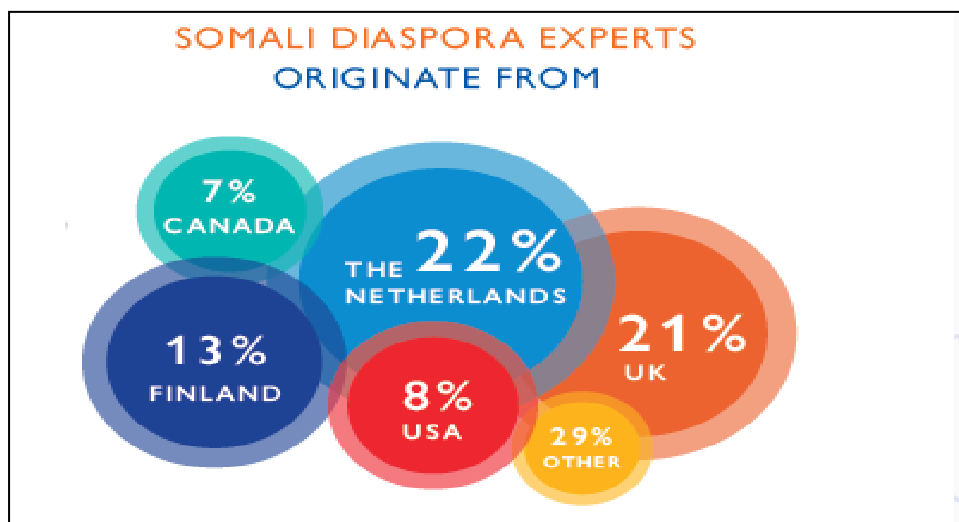
In lala shaqeeyo kooxaha Qurbajoogta iyo khabarada si loo hubiyo in macluumaadka caafimaadka la heli karo, dhaqan ahaan, lab iyo dhedig iyo da' ahaanba, loona qaabeeyay si ay muwaadiniintu u fahmaan. Tani waxay si gaar ah muhiim ugu tahay wax ka qabashada xaaladaha degdegga ah ee caafimaadka bulshada sida COVID-19 iyo kooxaha nugul (haweenka, dhalinyarada, bulshooyinka reer miyiga) kuwaas oo la tacaalaya helid la'aan adeeg caafimaad oo ku filan .

In laga caawiyo ururrada iyo shabakadaha Qurbajoogta adeegyada caafimaadka iyo deeqaha qalabka caafimaadka ee muhiimka ah. Ka saaridda caqabadaha sharciyeynta si loo kordhiyo ka jawaabista baahiyaha caafimaad ee deegaanka.

In la fududeeyo iskuxirka golyaasha siyaasadda iyo xirfadlayaasha caafimaadka ee Qurbajoogta Soomaaliyeed.

Xukuumadda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya waa in ay awood u yeelataa bulshada Qurbajoogta ah iyo ururrada diinta si loo xaqiijiyo helitaanka qaadashada tallaalka dadkaas Wadamada asal ahaan ka soo jeedaan Qurbajoogtu sida Soomaaliya waa in ay aqoonsadaan doorka muhiimka ah ee Qurbajoogta iyo hagaagsanaanta muwaadiniintooda.

In la sameeyo barnaamijyo aqoon kororsi ah oo lagu xoojinayo taageerada daryeelka caafimaadka si loo taageero Qurbajoogta shaqada ugu soo hayaantay waddamada kale. Hawlwadeennada diblamaasiyaddu waa inay awoodaan inay bixiyaan xogta caafimaad ee maskax ahaan, jinsi ahaan iyo taran ahaan ee haweenka soo hayaamay sida waddamada Golaha Iskaashiga Gacanka Carbeed (GIGC).

Jaantuska 2^{aad} waddamada marti galiya aqoonyahanka Qurbajoogta waxay ka qayb qaataan barnaamijyada lagu hormarinayo Qurbajoogta Afrika, waddamada kale ee aqoonyahanka Qurbajoogta waxaa ka mida; **Norway, Germany, Belgium, Ethiopia, Uganda iyo New Zealand.**

Xogta: Hay'adda soocdalka ee Qaramada Midoobay

Dhakhaatiirta Soomaaliyeed ee qurbaha ku nool ayaa Soomaaliya la wadaagay khibraddooda iyo aqoontooda ku saabsan tignoolajiyadda casriga ah iyo habraacyada ilaalinta COVID-19. Waxa ay Qadka ka sameeyeen xiisado tababar si kor loogu qaado tayada shaqaalaha maxalliga ah ee isbitaalada guud iyo kuwa gaarka loo leeyahay. Dhaqaatiirtu waxa ay ballan qaadeen in ay bixinayaan kharashaadka xarumaha caafimaadka ee guurguura si ay u gaaraan meelaha fog fog. Intaa waxaa dheer, Qurbajoogtu waxay sii wadaan taageerada waaxda caafimaadka. Qurbajoogta Soomaaliyeed oo iyagoo tixraacaya Barnaamijka Qorshaha Horumarinta Qaranka 9aad ayay dowr muhiim ah kaqaateen dadaalka iyo deeqda caafimaadka dalka.

4.12 Waxbarashada

Waxbarashadu sidoo kale waa qayb muhiim u ah horumarinta qaranka halka Qurbajoogtu ay ku hawlan yihiin dhaqan ahaan. Qorshaha Horumarinta Qaranka ayaa qeexay in xoojinta maamulka nidaamka waxbarashada Soomaaliya, tayada hay'adaha Wasaaradda, guddiyada waxbarashada, iyo u hoggaansanaanta shuruucda hay'adaha gaarka ah ay leeyihiin mudnaan gaar ah. Istiraatiijiyadda ama xeeladaha la macaamilka Qurbajoogta waxaa ka mid ah;

1. In kooxaha Qurbajoogta ay ka qaybqaataan hindisayaasha dawladda ee Qorshaha Horumarinta Qaranka (QHQ) ee loogu talagalay dadka aadka u nugul heerka diiwaangelinta hoose ee dugsiyada Hoose/Dhexe iyo Sare, gaar ahaan gabdhaha iyo dadka meelaha miyiga ah jooga iyo sidoo kale kaabayaasha dugsiyada, iyo nadaafadda.
2. In la abuurto barnaamijyo tababar oo lala kaashanayo saaxiibbada bahwadaagta caalamiga ah ee Qurbajoogta korna loogu qaado xirfadaha macallimiinta heer kasta dugsiyada, gaar ahaan macallimiinta haweenka si kor loogu qaado tirada haweenka iska diiwaangalinaya dugsiyada.
3. Fududaynta fursadaha iskuxirka iyo madasha siyaasadeed ee xubnaha Qurbajoogta ee xagga tacliinta, maamulka waxbarashada, tababarrada xirfadaha iyo hay'adaha shaqaalaysiinta si ay uga faa'iidaystaan dhinaca waxbarashada.
4. In la iswaafajiyo habaynta barnaamijyada haweenka iyo dadka baahiyaha gaarka qaba iyo barnaamijyada dhallinyarada ee ka soo baxaya siyaasaddan ka qaybgalka Qurbajoogta iyo dhinacyada waxbarashada.

5. GABAGABO

5.1 Mudnaanta siyaasadda muddada gaaban

5.1.1 Samaynta iyo Xoojinta Xiriirka Qurbajoogta

Marxaladda ugu horreysa ee hirgelinta siyaasaddan, Dowladda Federalka Soomaaliya waxay xoogga saari doontaa horumarinta xiriirka iyo iskaashiga bulsho weynta Soomaaliyeed ee qurbaha. Tani waxay gacan ka geysan doontaa in dhidibada loo aaso ka qaybgalka wanaagsan ee Qurbajoogta, dhinacyada kala duwan, si loo gaaro himilooyinka mustaqbalka fog ee siyaasaddan.

5.1.2 Qeexidda Shabakadaha, Kooxaha iyo Ururrada

Mid ka mid ah hawlaha ugu muhiimsan ee siyaasaddan waxaa ka mid ah samaynta khariidad dhammaystiran si loo helo shabakadaha Qurbajoogta ah ee jira, oo ay ku jiraan xirfadlayaasha, haweenka, dhallinyarada, kooxaha iyo ururrada kale ee la aasaasay. Mudnaanta ayaa la siin doonaa samaynta diiwaangalinta hay'adahan.

5.1.3 Istaraatiijiyad Isgaarsiineed oo Wax-ku-ool ah

Dowladda Federalka Soomaaliya waxay qiimayn ku samayn doontaa habab is gaarsiineed oo kaladuwan oo jira si ay awood ugu yeelato isdhexgalka bulsho weynta Soomaaliyeed ee Qurbajoogta ah iyo inay go'aamiso hannaanka ugu habboon ee lagu gaari karo dadka dhagaystayasha ah. Qiimayn taxaddar leh ayaa lagu xisaabtami doonaa.

5.1.4 Qeexidda Qaybaha Muhiimka ah ee Iskaashiga

Marka la eego awoodda ay u leeyihiin bulshada Qurbajoogta ah in ay fuliyaan qaabdhismeed sax ah, Dowladda Federalka Soomaaliya waxay si taxaddar leh u xulan doontaa meelaha muhiimka ah ee Qorshaha Horumarinta Qaranka si ay si istiraatiijiyad ahna ula falgalaan Qurbajoogta oo ay sare ugu qaadaan waxqabadkooda.

5.1.5 Baahinta Siyaasadda

Si loo ilaaliyo waxyaabaha siyaasaddu khusayso Dowladda Federalka Soomaaliya waxay u sahlaysaa Qurbajoogta iyo hay'adaha dowladda inay:

b). ka warqabaan jiritaanka siyaasaddan

t) Si joogto ah ula socdaan sidii loo hirgelin lahaa,

loona gaarsiiyo dadka loogu talagalay, siyaasaddani waxay u baahan tahay in kor loo qaado.

5.2 Mudnaanta siyaasadda muddada dheer

5.2.1 Maalgashiga tooska ah ee Qurbajoogta

Haddii si wanaagsan loo abaabulo, maalgashiga Qurbajoogtu waxa ay u adeegi karaan dib-u-cusboonaysiinta iyo soo kabashada Soomaaliya. Qurbajoogta ku nool dalalka ay martida u yihiin waa in lala socodsiiyaa fursadaha maalgashi ee Soomaaliya ayadoo loo sii marayo safaaradaha dalku ku leeyahay dibadda. Si loo horumariyo maalgashiga Qurbajoogta ee fudud, Dowladda Federalka Soomaaliya iyo Dowladaha Xubnaha ka ah waxay hubin doonaan inay jiraan habab saaxiibtinimo. Fikradda ay soo jeediyeen qaar ka mid ah dowlad goboleedyadu ayaa ah in, xaaladaha qaarkood, ay u dhaqmaan sidii deeqbixiye.

Marka qof Qurbajoog ahi uu maalgalin ka sameeyo dowlad goboleedyada, waa lasoo dhawaynayaa waxayna dhiirrigelin doontaa qaar badan inay ku soo biiraan.

5.2.2 Hababka Isgaarsiinta

Qodobkani waxa uu lamahuraan u yahay ka dhigidda siyaasadda mid shaqaynaysa. Abuuritaanka iyo naqshadaynta madal ku habboonna waa lagamamaarmaan. Inkasta oo ay caddahay in baraha bulshada laga faa'iidayaan karo, haddana Dowladda Federalka Soomaaliya waxay yeelanaysaa hab u gaar ah oo ay kula xiriirto Qurbajoogta. Sameeyayasha siyaasaddan waxay ku taliyeen in la dhiso hab isgaarsiin Qurbajoogtu leedahay oo kumeelgaar ah kaas oo la mid ah mareegaha WAD&IC si loo sii wado dardargelinta. Si xogta looga dhigo mid la heli karo, Dowladda Federalka Soomaaliya waxa ay qorshaynaysaa in ay dhisto xog uruurin iyo kaabayaal xog ururin.

5.2.3 Gudbinta Waxbarashada

Arrintani waa qayb muhiim ah oo ka mid ah siyaasadda, sababta oo ah waxaa jira Qurbajoog Soomaaliyeed oo aqoon leh oo ku nool dibadda. DFS waxay xoogga saari doontaa sidii Qurbajoogta Soomaaliyeed ee wax bartay loogu fududayn lahaa inay aqoontooda u gudbiyaan dadka kale ee Soomaaliyeed ee u baahan.

Xataa barayaasha shaqada ka fariistay, DFS waxay siin doontaa dhiirrigelin iyo taageero ay ku yimaadaan Soomaaliya xataa waqti kooban. Xogta la qorsheeyay ayaa sidoo kale la socon doonta aqoonyahannada, taas oo u sahlaysa DFS inay la jaanqaado aqoon yahanada jooga iyo baahiyaha jira. DFS waxay ku boorrin doontaa Safaaradaha inay la xiriiraan Qurbajoogta Soomaaliyeed ee wax bartay, kuna dhiirrigeliso inay caawiyaan Soomaalida u baahan aqoontooda.

5.2.4 Gudbinta Xirfadda

Xirfadda gudbintu waa hab si weyn loo aqoonsan yahay oo wax looga qabanayo baahida xirfadeed ee ka jirta waddan sida Soomaaliya oo kale ah oo baahi weyn loo qabo xirfado gaar ah.

Iyada oo loo marayo siyaasaddan, DFS iyo qaar ka mid ah dowladaha xubnaha ka ah ayaa dhiirrigelin u fidiyay qof kasta oo qurbajoog Soomaaliyeed ah oo bixiya tababarro xirfadeed haba yaraatee.

Dhallinyarada shaqo la'aanta ah ayaa sida ugu badan uga faa'iidayaan doona qorshayaasha gudbinta xirfadda, DFS iyo dowladaha xubnaha ka ah waxay hubin doonaan hagaajinta qalabka si ay si habsami leh ugu fududeeyan hindisahan. Tusaale ahaan, muddada wadatashiga siyaasaddan, dowlad goboleedyada qaarkood waxay si cad u sheegeen dhiirrigelinta ay dowlad goboleedyadu siin doonaan qof kasta oo tababara dhallinyaradooda aan xirfadda lahayn iyo kuwa shaqo la'aanta ah.

5.2.5 Ganacsiga iyo Dalxiiska.

Soomaaliya waxaa si cad uga jira goobo ku wanaagsan dalxiiska inkasta oo ay jirto xaalad amni. Siyaasaddani waxay dhiirrigelinaysaa Qurbajoogta Soomaaliyeed inay soo booqdaan Soomaaliya. Dadka qaar ee qurbaha dagan ayaa laga yaabaa inay u soo safraan Soomaaliya hadii ay halkaas ka dhacayaan munaasabado dhaqameedyo guud.

Qurbajoogta Soomaaliyeed waxay u shaqayn karaan sidii danjirayaal waxayna u abuuri karaan Soomaaliya fursado waaweyn iyagoo ka qayb galaya bandhigyada ganacsi ee dalalka ay martida u yihiin iyo marka ay ku habboon tahay in ay kor u qaadaan badeecadaha Soomaaliya. Jaaliyadaha Soomaalida ee Qurbajoogta ah ee is abaabulay waxay awoodaan inay guulo fiican gaaran sida laga arkay dalalka Hindiya, Israa'iil, Marooko, iyo Ruwaanda oo hirgaliyay siyaasaddooda Qurbajoogta.

DHAMAAD

Waxaa wax ka qoray siyaasaddan qaran ee qurbajoogta

Agaasimaha Radiyaha iyo Tvga Sahan Muqdisho

Axmad Maxamad (Baashi).

Sahanmedia.net

kala xiriir

info@sahanmedia.net

whatsapp: +252614135588